

Okrepimo pobude in borbo za tako zunanjo politiko, ki bo zagotovila nevtralnost Italije.

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Udeležite se festivala «Dela» v Dolini

Obnovljena izdaja - Leto XIX. - Štev. 12 (700)

TRST - 23. junija 1967

Posamezna številka 40 lir

Spediz. in abb. post Gruppo II

Ne bomo čakali 20-30 let!

Ponovno se je izkazalo, da tako deželna kot osrednja vlada levega centra ne nameravata pristopiti k reševanju vprašanj slovenske narodne manjšine v Italiji. Dokaz negativnega stališča obeh vlad do Slovencev je še enkrat prišel do izraza v torek in četrtek 13. odn. 15. t.m., ko je deželni svet razpravljal o zavrnitvi zakona o ustanovi za razvoj kmetijstva. Kot je znano, je osrednja vlada zavrnila zakon, ker je v svojem 11. členu predvideval možnost strokovnega usposabljanja kmetov, upoštevajoč njih etnične in ambientalne posebnosti. To zahtevo osrednje vlada je sprejela tudi deželna vlada levega centra, ne da bi se dvignil niti en glas protesta njenih socialističnih odbornikov, medtem ko so se socialistični svetovalci zoperstavili vladnemu ukazu. Tako smo bili priča čudnemu in nelogičnemu pojavu, da je bila vsa deželna vlada (DC, PSU in PRI) s podporo vseh demokristjanskih, misovskih in liberalnih svetovalcev za ukinitve stavka, ki je dajal možnost slovenskim kmetom, da se izobražujejo v svojem materinem jeziku, medtem ko so bili svetovalci KPI, PSU, PSIUP in SL za sprejetje zakona s prvotnim besedilom, ki bi prisilil osrednjo vlado, da bi vložila priziv na ustavno sodišče ali pa da bi s svojim molkom sprejela zakon.

V razpravi okrog tega vprašanja so se slišali razni glasovi. Najbolj presenetljivi pa so bili glasovi demokristjanov, ki so se pritoževali nad dejstvom, da komunisti skušajo pretihotapiti v vsak deželni zakon kakšno določbo, ki se izrecno nanaša na Slovence, kar naj bi bilo nekakšno pretiravanje, češ da morajo biti Slovenci potrpežljivi, se zavdati malankosti njihovih zahtev spričo vseitalijanskih problemov in počakati 20-30 let, dokler se ne spremeni sestav sedanje ustavne sodišča, ki je v marsičem — zelo zanimivo priznanje — konservativno usmerjeno.

Takšni koncepti postavljajo na laž vsa dosedanja zatrjevanja z demokristjanske strani, da se je marsikaj spremenilo v zadržanju DC do Slovencev. Ne moremo zanikati, da so se tako v deželnem svetu kot drugje nekateri demokristjanski voditelji izražali v prid enakopravnosti Slovencev. Ne smemo niti zanikati, da so se tako v Trstu kot v Gorici prav tako nekateri demokristjanski voditelji zavzemali za vključitev določenih Slovencev, ki so člani «zavezniških» strank (PSU in SL). A vse je ostalo pri tem. Ko gre za konkretna zakonska določila, ki naj iz empiričnih prijemov privedejo vso zadevo na teren občevljavnih pozitivnih pravnih norm za urejevanje enakopravnosti Slovencev in duhu ustave in deželnega statuta, takrat se demokristjani — ne samo nekateri — postavljajo na negativna stališča. To prihaja zelo jasno do izraza vsakokrat, ko se v deželnem svetu sproži konkretna diskusija o vseh vprašanjih, ki se tičejo Slovencev. To se je zgodilo tudi ob tej priliki, ko je šlo zgolj za strokovno izobraževanje in usposabljanje slovenskih kmetov, kar spada v popolno kompetenco dežele. Jasno je, da tu ne more veljati sklicevanje na razsod-

be ustavnega sodišča, pač pa za politično stališče tako osrednje kot deželne vlade, demokristjanskih voditeljev v Rimu in v Julijski krajini-Furlaniji. To stališče je odločno protislovensko in prihaja do izraza ob vsakem primeru, ko bi se morale de facto in de jure priznavati Slovencev ustavne in statutarne pravice.

Tudi stališče socialistov ni jasno. Priznati je treba, da se «načelno» zelo odporno bijejo proti stališčem politične desnice tako v deželi kot v Trstu in Gorici, istočasno pa ne napravijo nobenega konkretnega koraka, da bi prepričali svoje ministre v Rimu in svoje odbornike v Trstu in na deželi, da je to načelno vprašanje tudi načelno v načinu urejevanja. Zato nam Slovencev zelo malo koristi dejstvo, da socialisti kot svetovalci deželnega sveta nastopajo za pravice Slovencev, istočasno pa njihovi ministri v Rimu in odborniki v Trstu klonijo pred demokristjanskimi zahtevami za onemogočitev vsakršne pravne ureditve položaja Slovencev v deželi.

Spričo najnovejšega dogodka, ki je ob primeru poučevanja slovenskih kmetov v materinem jeziku, dokazal protislovensko stališče o-

srednje vlade, moramo ugotoviti, da ne gre tu za noben pravni predpis, ki bi onemogočal deželi določene kompetence. Ponoviti moramo še enkrat nekaj ugotovitev. Predvsem je dežela s posebno ureditvijo zaradi prisotnosti slovenske narodne manjšine. Kdod kratki deželi kompetence o narodnomanjšinskih vprašanjih v resorjih, ki ji pripadajo po statutu, odklanja posebnost dežele Furlanije - Julijske krajine, kar pomeni postaviti se na protiautonomistična stališča. Po drugi strani ni res, da razsodbe ustavnega sodišča avtomatično veljajo za vsak ukrep, ki ga izdaja dežela. Te razsodbe veljajo samo v trenutku, ko se osrednja vlada sklicuje nanje. In tudi ko se vlada sklicuje nanje ni rečeno, da se jim mora dežela pokorovati, ker obstaja možnost, da se to stališče spremeni. Če bi npr. ves deželni svet soglasno (brez misovcev in liberalcev, jasno) izglasoval v prvotni obliki zakon o ustanovi za razvoj kmetijstva, osrednja vlada bi bila prisiljena postaviti se proti vsem strankam dežele razen MSI in PLI. To pa pomeni, da bi morala ona zahtevati razsodbo ustavnega sodišča, kar bi preciziralo odgovornost. A to bi se zgodilo le

(Nadaljevanje na 4. strani)

Izredno zasedanje glavne skupščine OZN

Imperialistični krogi so pomagali Izraelu pri napadu na arabske države

Iz govorov Kosigina in U Tanta

Varnostni svet je sprejel resolucijo o ustavitvi vojnih sovražnosti na Srednjem vzhodu, ni pa zahteval, naj se izraelska vojska umakne za črto premirja, to je na položaje, ki jih je imela pred izbruhom sovražnosti. Sovjetska vlada in vlade evropskih socialističnih držav so prekinile diplomatske odnose z Izraelom. Voditelji partij in vlad socialističnih držav so podpisali skupno izjavo, s katero obsojajo izraelsko agresijo in izrekajo vso podporo arabskim državam. Na predlog Sovjetske zveze je bilo sklicano izredno zasedanje glavne skupščine Združenih narodov. Za predlog SZ se je izrekla večina držav članic OZN. Proti sklicanju izredne skupščine ZN so se izrekle poleg ZDA in Velike Britanije še nekatere druge države zahodnega bloka. Vojaške akcije na Srednjem vzhodu so prenehale. To so glavne vesti zadnjih dveh tednov.

V glavni skupščini ZN je predsednik sovjetske vlade Kosigin obtožil Izrael, da je začel vojno s podlostjo, ki ji ni para in s pomočjo imperialističnih sil. «Samo nekaj ur pred napadom na arabske države — tako je poudaril Kosigin — je izraelski zunanji minister prisegel, da Izrael nima nobenega namena napasti, medtem ko so izraelski piloti že dobili ukaz, naj napadejo arabska mesta».

Kosigin je govoril tudi o grozodejstvih, ki so jih počenjali Izraelci na Sinaju, v Gazi, na jordanskem in sirskelem ozemlju. Ta grozodejstva spominjajo na zločine fašistov v drugi svetovni vojni. Preseljujejo prebivalstvo Gaze in Jeruzalema na druga področja na enak način kakor je nacistična Nemčija preseljevala prebivalce z ozemelj, ki jih je svojčas zasedla. Izraelske čete požigajo vasi, šole in bolnišnice, arab-

skemu prebivalstvu ne dobavljajo vode, streljajo na vojne ujetnike, na ženske in otroke. Zažigajo celo ambulante, ki prevažajo ranjene.

«Izrael je dosegel uspehe samo zato, ker so ga ZDA, Velika Britanija in v neki meri tudi Zahodna Nemčija spodbujale in mu pomagale. Imperialistični krogi so pomagali Izraelu s tem, da so ga neposredno spodbujali k napadu.»

Tako je poudaril Kosigin in nadaljeval: «Nekaj pred izraelskim napadom so ZDA in Velika Britanija pripravile načrt za pritisk na arabske države za uporabo svojega zaščitnega ladjevja. Zahodna Nemčija je napovedala diskriminacijske ukrepe v škodo arabskih držav.»

V številnih nemških mestih so začeli zbiranje prostovoljcev za Izrael. Ko je Sovjetska zveza začela pozivati na takojšnjo ustavitve sovražnosti, so te sile še dalje pomagale

Izraelu, da je pridobil na času in lahko zavzel ozemlja. Namen napada je bil zrušiti sedanje režime v Egiptu, Siriji in drugih arabskih državah. Zato bi nekaznovanje izraelskih dejanj proti Arabcem pomenilo upreti se stvari osvoboditve narodov. Tisti, ki so sprožili napad proti arabskim državam, ne smejo upati, da bodo imeli od tega koristi. Sovjetska zveza ne priznava ozemeljskih zavojevanj Izraela. Vsi narodi sveta, vseh sistemov in vseh ideologij bi morali delati za skupen smoter, ki je preprečitev vojne. Sovjetska zveza ni nasprotnica Izraela, nasprotuje pa izraelskim voditeljem, ki vodijo politiko pustolovščin. Izrael mora umakniti svojo vojsko z zasedenega ozemlja ter plačati napadenim državam odškodnino.»

Odločen je bil tudi govor, ki ga je imel na glavni skupščini ZN glavni tajnik OZN U Tant. Predvsem je poudaril, da «Izrael ni nikoli sprejel varnostnih sil OZN na svojem ozemlju in to kljub resoluciji glavne skupščine iz leta 1956. Sile OZN so bile samo na egiptovskem ozemlju. V vseh letih, ko so te čete bile ob razmejitveni črti, so izraelske čete redno patrolirale ob tej črti in od časa do časa izvršile izzivanja ter kršile to črto.»

U Tant je odločno zavrnil obdolžitve tistih, ki govore o sokrivdi OZN, ki naj bi izvirala iz «prenaglega in nepremišljenega umika čet OZN s Sinaja.»

Deželni komite KPI o mednarodnem položaju

Popolno soglasje glede ocene položaja in napolil za borbo, ki jih je dalo osrednje vodstvo partije

Deželni komite KPI je razpravljal o aktualnem mednarodnem položaju. Glavno poročilo je podal član osrednjega vodstva KPI tovariš Aldo Tortorella. Na seji so ugotovili popolno soglasje glede ocene položaja in napolil za borbo, ki jih je dalo vodstvo KPI zaradi poslabšanja položaja na Srednjem vzhodu. Prav tako je bilo ugodno ocenjeno stališče Sovjetske zveze in drugih socialističnih držav, ki so pokazale velik čut odgovornosti.

Deželni komite KPI je pozval vse člane partije v Furlaniji - Julijski krajini, naj okrepijo razne pobude z zahtevo takšne zunanje politike, ki bo težila po miru in ki bo zagotovila popolno nevtralnost Italije. Ta zahteva je še posebno občutena v naši deželi tudi zato, ker so na njenem ozemlju nastanjena tuja vojaška oporišča. Trst je še posebno zainteresiran, da se normalizira položaj tako na Srednjem kot na Daljnem vzhodu.

Deželni komite je izrekel tudi protest proti osnutku zakona o državni varnosti, ki ga sedaj obravnavajo v senatu. Poudaril je važnost kampanje za komunistični tisk ter skle-

nil, da bo od 30. junija dalje objavljajal 15-dnevnik «Il Lavoratore».

Deželnemu glasilu KPI v italijanskem jeziku izreka tudi «Dela» iskreno dobrodošlico z željo, da bi doživelo najboljši sprejem pri javnosti ter uspešno pripomoglo k okrepitvi boja, ki ga vodi KPI.

Spored našega festivala v Dolini

29. VI. popoldne:

Koncert pevskega zbora «Slavec», iz Riemajna in ansambla Alojza Slaka iz Ljubljane

30. VI. zvečer:

Predvajanje filma o državljanski vojni v Španiji.

1. VII. zvečer:

Nastop folklorne skupine iz Podlonjerja - predvajanje filma «Gorenjska ohcet».

2. VII. popoldne:

Koncert pevskega zbora «Vodnik», iz Doline, «Prešeren», iz Boljunca in «Slovenec», iz Boršta.

ZBOROVANJE

Govorita tov.:

Dušan Lovriha - Paolo Sema

Zvečer bo nastopil znani sovjetski pevec

VLADIMIR

Vse štiri večere plesna zabava

Resolucija partizanov

Na sestanku bivših partizanov, ki je bil v sredo v Trebčah, je bila soglasno sprejeta naslednja resolucija:

Bivši partizani iz Trebč in okoliških krajev, zbrani na delovnem sestanku v zvezi s partizanskim zborom, ki bo v Bazovici, soglasno izjavljajo, da se strinjajo s splošno politično linijo vodstva pokrajinske organizacije ANPI glede enotnosti in nedeljivosti te organizacije na nacionalni podlagi.

Udeleženci sestanka ostro obsojajo vsak poskus, da bi se ločilo partizanske borbe po narodnostni pripadnosti in še posebej tiste poskuse, ki prihajajo iz nekaterih tukajšnjih slovenskih konservativnih, kot je razvidno iz pisanja «Katoliškega glasa».

Bivši partizani iz Trebč in drugih krajev poudarjajo, da je bila borba proti fašizmu enotna in nedeljiva, zato je danes nemogoče razdvajati borbe, ki so se bili za iste ideale.

Udeleženci sestanka so prepričani, da bo pokrajinska organizacija ANPI sprejela vse potrebne ukrepe za zaščito vseh pravic bivših partizanov, kakor tudi da se bo odločno potegovala za narodne pravice Slovencev na Tržaškem ozemlju.

Izjava partij in vlad evropskih socialističnih držav

Solidarnost z arabskimi narodi

Obsodba izraelske agresije

Na stestanku voditeljev komunističnih in delavskih partij in vlad evropskih socialističnih držav, ki je bil v Moskvi 9. junija t. l. so sprejeli naslednjo izjavo:

«Partijski in državni voditelji so preučili položaj na Srednjem vzhodu, ki je nastal z izraelsko agresijo, katera je bila rezultat dogovora določenih imperialističnih sil, predvsem ZDA, proti arabskim državam.

Udeleženci sestanka so izmenjali mnenja o nujnih ukrepih za ustavitve agresije in preprečitev njenih posledic, ki so nevarne za splošni mir.

Nujno je potegniti ustrezne zaključke iz dejstva, da se Izrael ni podredil sklepu Varnostnega sveta in ni ustavil vojaške akcije proti arabskim državam. Okupacija ozemlja arabskih držav s strani izraelskih čet je bila izkoriščena za ponovno vzpostavlanje tuje kolonialne vladavine.

9. junija so izraelske čete ne glede na to, da je sirska vlada dala izjavo o prekinitvi ognja, organizirale novo ofenzivo na sirske meje ter barbarsko bombardirale sirska mesta.

V boju proti imperializmu, za svobodo, neodvisnost in celovitost svojega ozemlja, za neodtujljivo suvereno pravico do samostojnega reševanja vseh vprašanj lastnega notranjega življenja in zunanje politike, narodi arabskih držav branijo pravično stvar. Narodi socialističnih držav so povsem na njihovi strani.

Narodi Združene arabske republike in drugih arabskih držav so dosegli zadnja leta zgodovinske zmage pri obrambi nacionalne neodvisnosti in svobode. Uresničili so važne družbene spremembe v interesu delovnih množic.

Izražamo prepričanje, da bodo njihovi dosežki ohranjeni in da se

bodo napredni režimi okrepili ne glede na težave, ki se pojavljajo.

V tem času za države arabskega vzhoda, socialistične države izjavljajo, da so v celoti in popolnoma solidarne z njihovo pravično borbo in da jim bodo pomagale odbiti agresijo in zavarovati narodno neodvisnost in ozemeljsko celovitost.

Države, ki so se udeležile sestanka zahtevajo, naj Izrael takoj preneha vojaške akcije proti sosednjim arabskim državam, in naj umakne čete z njihovih ozemlj za črto premirja.

Dolžnost Organizacije združenih narodov je, da obsodi agresorja. Če Varnosti svet ne bo storil potrebnih ukrepov, bo padla težka odgovornost na tiste države, ki kot članice Varnostnega sveta ne izpolnijo svoje dolžnosti.

Danes je bolj kot kdajkoli potrebna odločna skupna akcija vseh miroljubnih in naprednih sil, vseh ki jim je draga stvar svobode in neodvisnosti narodov.

Če izraelska vlada ne bo prenehala agresije in umaknila čet za črto premirja, bodo socialistične države, ki so podpisale to izjavo, storile vse, kar je treba, da bi pomagale narodom arabskih držav v odločnem odporu proti agresorju, v zaščito svojih zakonitih pravic in zato, da bi pogasili vojno žarišče na Srednjem vzhodu ter vzpostavili mir v tem območju.

Pravični boj arabskih narodov bo slavil zmago.

Sestanka v Moskvi so se udeležili ter podpisali gornjo izjavo: prvi tajnik KP Bolgarije in predsednik vlade Todor Živkov, prvi namestnik

(Nadaljevanje na 4. strani)

Enotnost v obrambi miru

Ce so temni oblaki, ki so se zdaj leta kopičili nad širokimi prostranstvi afroazijskega območja (vrsta državnih udarov in od zunaj izzvanih notranjih kriz, ekonomski, politični in vojaški pritiski na novo osvobodjene države, vojna v Vietnamu itd.), napovedovali bližino ali vsaj možnost nove, ostre in za splošni mir zelo nevarne krize mednarodnih odnosov, v najširših merilih in s težko ugotovljivimi posledicami, je brezobzirna izraelska agresija storila, da se je svet znašel na robu take krize.

To, da je orožje umolknilo, je vse-kakor pomembno. Brez tega bi se vojni požar lahko samo razširil, povzročil nove žrtve in pritegnil nove sile v spopad.

Kar zadeva ohranitev miru, pa se položaj ni bistveno spremenil. Bojeviti predstavniki vladajočih krogov v Izraelu, ki se, kakor kaže, čez vso mero opijajo z vojaškimi uspehi, ne prikrivajo namere, da svojim arabskim sosedom po porazu na vojaškem polju vsilijo še politični diktat. Slišijo se že izjave, da Izrael ne namerava zapustiti nekaterih delov zasedena ozemlja, nadalje, kakšne politične koncesije bi želel izsiliti, kako naj bi potekala pogajanja. Pri tem si prizadeva prikazati bistvo spopada kot bokalni problem, tako da pri njegovem reševanju ni potrebno sodelovanje mednarodne skupnosti.

S takim stališčem Izrael vnovič dokazuje, da mu ni za trajno stabilizacijo razmer in za ureditev dejanskih problemov v odnosih z arabskimi državami. Da je to njegova namera, je mogoče mirno reči, saj drugače ne bi vojna niti izbruhnila, kakor je tudi že od vsega začetka krize jasno, da Izrael s svojim vojaškim pohodom ni varoval svojih zakonitih pravic, marveč je delal za tuje interese in cilje.

Nestvarno, in kar je najvažnejše, skrajno nevarno je, da iz Washingtona in delno tudi iz Londona hrabrijno in spodbujajo izraelske in v tem primeru tudi svoje apetite. Iluzorno je pričakovati pomoritev, zlasti pa iskati trajnejšo stabilizacijo na Bližnjem vzhodu na podlagi diktata in nepriznavanja vseh, celo elementarnih življenjskih interesov

Arabcev. Ali ni dejstvo, da je sponatano gibanje arabskih množic preprečilo uresničenje glavnega cilja agresije že samo po sebi zadostno opozorilo? Res je sicer, da se je spopad prestavil zdaj z vojaškega na politični in diplomatski teren, vendar bi se režiserji vojaške neutralizacije Egipta morali zavedati, da razpolagajo Arabci z močnimi sredstvi za nadaljevanje odpora (nafta, Suez) in misliti na to, da bi kmalu utegnili imeti na vsem Srednjem in Bližnjem vzhodu še slabši položaj, kakor so ga imeli, preden so prižgali izraelskemu letalstvu zeleno luč.

Prva naloga miru v sedanjem položaju je zato preprečiti napadalcu, da bi izkoristil vojaško zmago. Predvsem gre kajpak za zavarovanje koristi arabskih držav. Potem pa gre še za druge, širše in splošnejše politične vrednote.

Ce imamo pred očmi brezobzirno politiko sile, po kateri segajo zagovorniki neokolonializma, dejstvo, da se ne boje uporabiti prav nobenega sredstva, samo da preprečijo ali zavro zgodovinsko nujne spremembe in napredek v svetu, potem mora vsaka neodvisna država, zlasti če je majhna, toliko bolj pa še, če je njena politika neodvisnejša in naprednejša, čutili, da je ogrožena, da je potencialna žrtev agresije, kakršno so doživele arabske države. Če bi agresorjem uspelo, da v tem primeru kronajo vojaške uspehe z izsiljevanjem ali kakršnikoli drugih koncesij, ni videti, kako bi se posamezne države, predvsem na novo osvobodjene, na vedno večjem številu drugih mest lahko uprle pritisku, izsiljevanju ali agresiji in se zavarovale pred njimi. Z drugimi besedami: zarota proti neodvisnim arabskim državam na Bližnjem vzhodu je dobila obliko lokalne vojne, toda bistvo spopada je v izpodbijanju oziroma obrambi pravice do neodvisne politike v najširšem svetovnem okviru. Pomoč arabskim državam v vseh oblikah, ki so potrebne, da obnovijo in zavarujejo svojo ozemeljsko celovitost, je torej obveznost in življenjski interes za vsako neodvisno in miroljubno državo, za vsako napredno politiko.

(«Komunist»)

Festival "DELA" v Doberdobo

V petek, 2. in v soboto, 3. junija je bil v Doberdobo festival «Dela». Zaradi slabega vremena so prireditve predvidene za nedeljo 4. in ponedeljek 5. junija odpadle. Kljub vremenskim neprilikam pa je festival v Doberdobo dobro uspel, saj je bil oba dni dobro obiskan. Pohvaliti moramo trud in požrtvovalnost doberdobskih tovarišev, ki so poskrbeli, da je spored dobro potekal. Občinstvo je bilo zelo navdušeno z nastopom ansambla narodnih plesov in pesmi DPD Svoboda «Tone Čufar» z Jesenic.

Spletkarjenje «Katoliškega glasa»

«Katoliški glas» se navdušuje za nacionalno ločitev v partizanskih organizacijah, za slovensko socialistično stranko (to je za stranko tako imenovanih «emocionalcev». Opomba uredništva).

Kakšna naj bi bila, tale slovenska socialistična stranka, ki ima za svojo najzvestejšo tribuno «Katoliški glas», ne bomo ugibali. Uvodnik Miklavža Božiča prinaša vest, da se je zaradi politike KPI potujčilo več Slovencev, kot v vseh dvajsetih letih fašizma.

Mi komunisti, smo v dvajsetih letih fašizma budili, delali, se borili, umirali.

Drugi so se igračkali prijatelje fašizma, ovajali, zapirali komuniste, izdajali Slovenijo.

Glede partizanske organizacije pa svetujemo «Katoliškemu glasu», naj iz sramežljivosti vsaj molči, ker nima moralne pravice spregovoriti besedo «partizan».

Ce pa se jim hoče organizacija bivših borcev, lahko mrne duše organizirajo zvezo bivših domobrancev in belogardistov. Kadre za članstvo in vodstvo imajo, na Tržaškem kakor tudi na Goriškem.

***

Ob pripravah na mednarodno partizansko slavlje v Bazovici

Pred kratkim sta bila dva važna sestanka partizanov.

Prvi je bil v Bazovici, kjer bo 29. in 30. junija veliko partizansko srečanje, ki bo imelo mednarodni značaj; drugi sestanek pa je bil v Dolini. Naš sodelavec, ki se je udeležil obeh sestankov, je misli, ki so bile izražene tako v Bazovici kot v Dolini strnil v enotno ter jih posreduje v sestavku, ki ga objavljamo.

V teh dneh, ko se svet maje, se pri nas prebujajo sile. Ne bivši, sedanjí borci ponovno poudarjamo, da smo še tu, ponosno in odločno, in v vrvežu sodobnega kaosa trdno pribijamo, da nas ni nihče upokojil. Partizani smo, nikoli bivši, odložili smo puške, ko so v maju 1945 strelili ponehali. Nismo odnehali v boju za svobodo, demokracijo in mir.

Dolžnost nam narekuje zvestoba njim, ki jih ni več. Odločnost zavesti, da smo še važni. In če so ljudje, ki bi se radi vsedli na kamen, ki smo ga mi izklesali s svincem in krvjo, nas pa radi odrinili, v pozabo, v temo, v zaničevanje — se upiramo. Zahtevamo!

Naš narod trpi še danes po krivici, ki mu veže jezik. Slovenska beseda je tudi danes marsikje — pastorka.

Bratstvo, ki se je skovalo ob orožju, se danes utrjuje v skupnih željah, skupni organizaciji, ki se je umaknila brigadam in divizijam,

v sekcije in zveze današnjih dni, a je času primerno enako važna.

Kaj pravzaprav hočejo partizani s to manifestacijo, ki zaradi prisotnosti partizanov iz raznih delov Evrope dobiva mednarodni značaj? «Izkričati hočemo svojo prisotnost. Obuditi bratstvo krvavih dni, danes, ko so partizani za svobodo lastnih narodov še poklicani na branik miru, svobode, pravice. Bratska vez veže desetine sovjetskih partizanov, ki so se borile po Krasu skupaj z našim ljudstvom. Ista vez veže tržaške partizane italijanske narodnosti, s slovenskimi partizani Primorja, Slovenije in vse Jugoslavije. In vse veže duhovna vez z vsemi partizani, ki se, enako kakor mi nekoč, borijo za iste cilje narodne svobode, v Vietnamu, Boliviji, Angoli in Palestini, Grčiji in Španiji, Portugalski in Indoneziji.

Partizani enako preziramo domače kvizlinge, kakor nekoč. Raznovrstni kvizlingi tudi danes, ko pripravljajo partizanska organizacija zbor v Bazovici, vasi zarje odpora, poskušajo razbijati, vnašati razdor v naših vaseh. Vreči hočejo kamen narodnostne mrznje, ločitve. Ta kamen pa ne more raniti. Bratstvo med tuživečima narodom, Slovenci in Italijani sloni na krvi tisočevih, v Istri, po Krasu, v Trnovskem gozdu, Liki Dalmaciji, skratka po vsem Balkanu. «V kakšnem položaju naj bi bil jaz», pravi Miro Kenda, politkomisar v italijanski brigadi. «Naj se mar ločim od svojih ita-

Ustavitev kazenskega postopka proti Pittoniju

Deželni svetovalec Arnaldo Pittoni nam je dostavil naslednjo izjavo s prošnjo, da jo objavimo:

«Danes bi se moral končati pred tržaškim pretorjem kazenski proces, ki sta ga sprožila odvetnika Josip Skerk in Bogdan Berdon proti deželnemu svetovalcu g. Arnaldu Pittoniju v zvezi z zborovanjem, ki je bilo lani dne 1. februarja na županstvu dolinske občine.

Ko je pretor sklical stranke, da bi skušali izključno sodno pojasniti obseg spora, je svetovalec priznal, da ni nameraval niti ne namerava obtožiti istih, da bi spravila v žep denar razlaščenec in obžaluje, da so drugi postavili v dvom njuno osebnost.

Tožitelja sta te izjave vzela na znanje in se odpovedala predlogu za kazensko preganjanje in pretor je zato izdal odlok o ustavitvi kazenskega postopka.»

Gornjo izjavo objavljamo z zamudo, ker nam je bila z zamudo dostavljena.

K tej izjavi želimo pripomniti, da se tiče le prizadetih oseb in izključno sodnega obsega spora, kajti vsakemu človeku se prepušča sodba o političnih pomenih takih sodnih postopkov, ki ne morejo razčistiti vsega ozadja dogodkov okrog razlastitev v korist naftovoda v dolinski občini. Jasno pa je, da se morata tu ločiti pravni in politični moment. Ločiti je treba osebe, ko delujejo v svojstvu strokovnjakov, tu odvetnikov, ali pa v svojstvu politikov in politikantov. Verjetno bi bilo mnogo bolje, da bi ne odvetniki mešali politike s pravnimi zadevami, ker ima politik velike dolžnosti pred javnostjo in ne sme zameriti in se zateči takoj k tožbam, ko postaja javnosti nerazčiščeno dejstvo, kje se neha odvetnik in kje se začneja politik. Meja med eno in drugo dejavnostjo bi morala biti ostro začrtana, če prizadeti noče, da pride do neprijetnih zmešnjav. To mejo naj bi politik skušal ob vsaki priliki obdržati celo za ceno določenih finančnih minusov, ker se bi moral zavedati, da mora doprinesti tudi kakšne žrtve za blagor naroda». V nasprotnem primeru naj pa se ne vtika v politiko in naj se bavi izključno s svojimi posli,

StS

Občni zbor Slovenske prosvetne zveze v Kulturnem domu v Trstu

Občni zbor enotnosti

V nedeljo 11. junija je bil v Kulturnem domu v Trstu občni zbor Slovenske prosvetne zveze, katerega se je udeležilo 83 delegatov 27 prosvetnih društev s tržaške, goriške in videmske pokrajine. Navzoči so bili tudi predstavniki Slovenske kulturno gospodarske zveze, Slovenskega gledališča in Glasbene Matice iz Trsta in zastopniki Zveze prosvetnih društev Slovenije. Občni zbor je bil posebno važen zato, ker je bila na njem potrjena spojitve Slovensko hrvaške ljudske prosvete in Slovenske prosvetne zveze.

Med drugim je bila na občnem zboru odobrena resolucija, naslovljena ministru za javno vzgojo.

Resolucija se glasi:

«Sindikata slovenske šole v Trstu

in Slovenska kulturno gospodarska zveza v Gorici sta sprožila pobudo za ustanovitev strokovnih zavodov: industrijskega tipa v Trstu in trgoveškega tipa v Gorici. To pobudo sta prevzeli tržaška in goriška občina in šolski skrbništvi sta že posredovali ministru vse ustrezne dokumente. Gre za globoko občuteno potrebo slovenskega prebivalstva, ki prebiva v tržaški in goriški pokrajini tudi z namenom, da se še uspešneje vključi v gospodarski razvoj tega področja. Zato Vas delegati sedemindvajsetih prosvetnih društev s Tržaškega in Goriškega, zbrani na občnem zboru svoje skupne organizacije, Slovenske prosvetne zveze, pozivajo, da uresničite to temeljeno zahtevo in zapolnite obsežno vrzel v slovenskem šolstvu, s tem da se ustanovita oba potrebna strokovna zavoda že v naslednjem šolskem letu, to je prihodnjem jesen.»

Dr. Robert Hlavaty je v svojem predsedniškem poročilu med drugim poudaril pomembnost občne zveze «na katerem se po treznem preudarku o organizacijski koristnosti in o skupnem hotenju na prosvetnem področju v korist našega ljudstva stajata Slovensko hrvaška ljudska prosveta in Slovenska prosvetna zveza v enotno osrednjo ustanovo.»

«Okrepljena SPZ si bo prav zaradi tega v prihodnosti še bolj prizadevala za doseg ciljev, ki jih zasleduje pri dviganju ravni našega ljudstva, pri krepitvi narodne zavesti in vztrajnosti v uveljavljanju naše narodne bitnosti v zamejstvu v smislu pravil SPZ, ki med drugim pravijo, da je namen SPZ: združevati slovenska prosvetna društva; koordinirati delovanje članic in jim nuditi vsestransko pomoč, dajati pobude in delovati na prosvetnem in kulturnem področju v obrambi slovenske šole ter narodnih in jezikovnih pravic Slovencev v Italiji; gojiti in čuvati kulturno tradicijo in posebnosti ljudske kulture Slovencev v Italiji; organizirati tečaje in šole, ki imajo namen naboljiti splošno in posebno izobrazbo; prirejati kulturne in prosvetne manifestacije in prireditve.»

Vabilo slovenskim izobražencem

Slovenska prosvetna zveza, ki ima korenine v času narodno osvobodilne borbe, je izpolnjevala verno in požrtvovalno te naloge v vsej dobi, od takrat do danes preko težav in ovir na tem ozemlju, od leta 1945 do danes. Trdna narodna zavest našega ljudstva, požrtvovalnost prosvetnih delavcev v malodane vsaki vasi v zamejstvu, prizadevanje kulturnih delavcev: umetnikov, pisateljev, glasbenikov in slikarjev in še zlasti pevskih zborov, so nedvomno opravili veliko delo, čigar sadovi so danes vidni in otipljivi in na katere smemo biti ponosni.

V nadaljevanju svojega poročila je Dr. Hlavaty med drugim poudaril, da «ni mogoče zamolčati ugovore zoper dejstvo, da oblast deli Slovence tako v šolstvu kot na drugih področjih narodnega življenja na tri skupine in postopa različno z beneškimi Slovenci, ki šol v lastnem jeziku sploh nimajo, z rojaki na Goriškem in z nami na Tržaškem, kar je nerazumljivo za te čase in za tako visoko civilizirano državo kot je italijanska republika.»

Govornik se je dotaknil tudi vprašanja slovenskih izobražencev, ki stoje ob strani kulturno prosvetnega življenja. Dejal je: «Dejavnost ne more biti uspešna, če na prosvetno kulturni njeni ni oračev, če ni prosvetnih delavcev, če ni sposobnih ljudi, ki bi s svojo izobrazbo, s svojo požrtvovalnostjo in z nekaj odpovedi lastni udobnosti dali svojemu narodu del svojega znanja in svojih sposobnosti. Naše ljudstvo in naša prosvetna društva potrebujejo izobražencev. Zato moramo obžalovati, da prenekateri izobraženci znajo izrekati sodbe, ki so kdaj izraz dobronamernega hotenja, veli-

kokrat pa neupravičeni očitki, ko pa sami nimajo čuta odgovornosti, ki veleva, naj bi sodelovali pri delu kot si ga zamišljajo in tako prispevali k izboljšanju tistega stanja, ki ga sami grajajo.

Mirko Kapelj je v svojstvu dotedanjega tajnika SHLP med drugim poudaril naslednje:

«Današnji občni zbor je nedvomno zelo važen. To je občni zbor enotnosti. Na njem so zbrani zastopniki prosvetnih društev SPZ, SHLP in društev, ki doslej niso formalno pripadala nobeni osrednji prosvetni organizaciji. Na tem občnem zboru smo zbrani za to, da se pogovorimo o življenju in delu, o uspehih, pa tudi o težavah prosvetnih društev; da skupno izdelamo načrte za prihodnost, da poiščemo skupne poti, po katerih bodo napredovala prosvetna društva, včlanjena v enotni Slovenski prosvetni zvezi.»

Nato je govornik prešel k obravnavanju vprašanja združitve. Med drugim je dejal:

«Ze mnogo let je minilo od tedaj, ko je bil postavljen predlog za združitev, toda na vrhovih dejansko ni prišlo do nobenega zaključka. V mnogih prosvetnih društvih se je enotnost ustvarjala tudi brez formalnosti, neregularno, postopoma, povsem spontano. V pevskih zborih ni nihče postavljala vprašanja o nazoru in politični opredelitvi, o organizacijski pripadnosti. Kdor ljubi slovensko pesem in hoče peti, je pristopil k vaškemu zboru. Tako so postopoma nastali enotni zbori, ki so danes v ponos vsej naši narodnosti skupnosti. Kdor je želel igrati v dramski družini, se je pridružil, ne da bi postavljala vprašanje, kdo bo vodil dramsko družino, v katero organizacijo je ta vključena ipd. Nastala so društva, ki so bila formalno sicer vključena v eno od osrednjih prosvetnih organizacij, dejansko pa so bili v njih pripadniki, ki so po svoji usmeritvi pripadali drugi organizaciji.»

Nekateri so imeli ali imajo še vedno pomisleke glede združitve. Nekateri se celo boje, da bo združitev politično obarvala prosveto. Bojazen je povsem odveč, kajti prosveta ostane po svojem značaju taka, kakršna je bila doslej. Enotna SPZ bo slonela in mora sloneti na junaški borbeni zgodovini, ki ima v Trubarju, Prešernu, Levstiku in Cankarju štiri oblikovalce podo slovenskega naroda; slonela bo nadalje na načelih protifašistične in osvobodilne borbe, ki nas je, majhen narod kot smo, postavila v vrsto enakovrednih narodov; slonela bo končno na borbi za priznanje naših narodnih pravic, zajamčenih v republiški ustavi in deželnem statutu. Naši kulturni in prosvetni koncepti morajo ostati široki in sprejemljivi za vsakega Slovence, ki se opira na prejšnje-

Delegati prosvetnih društev in drugi prosvetni delavci na občnem zboru Slovenske prosvetne zveze. O tem občnem zboru bomo poročali tudi v prihodnji številki

ne ideje, ne glede na strankarsko opredelitev. Tako je bilo poudarjeno na zadnjem občnem zboru Prosvetne zveze v Nabrežini in mi, kot dosedanji člani SHLP, se s tem v celoti strinjamo. To se poudarja tudi na današnjem občnem zboru, ki je občni zbor enotnosti.»

Pomen združene SPZ in društev

Del svojega govora je tov. Kapelj posvetil sedanjemu položaju v svetu. Dejal je: «Naš skupni občni zbor, ki lahko ima važen, celo zgodovinski pomen, bi moral potekati ne le v iskrenem, pristranskem razpoloženju, na njem bi bilo moralo še posebno priti do izraza veselo razpoloženje, pa žal, do tega ni prišlo. Nad nami, nad vsem svetom se, žal, ravno v teh dneh zgrinjajo zelo temni oblaki. Dogodki v Vietnamu, zlasti pa na Srednjem vzhodu nam ne dovoljujejo, da bi dajali duška svojemu veselemu razpoloženju. Razumljivo, saj se vsi zavedamo nevarnosti nove svetovne vojne. Mi, ki smo na lastni koži občutili vse grenkobe vojne, fašistične tiranije, narodnega zatiranja, šovinizma, ne moremo biti brezbrizni do tega, kar se danes dogaja drugod. Tako kot smo in hočemo ostati zvesti načelom osvobodilne borbe, moramo ostati dosledno zvesti stvari miru med narodi, saj je tudi naša kulturna rast, saj je tudi naša prosvetna dejavnost možna samo v miru.»

Svoj govor je tov. Kapelj zaključil takole:

«Danes se dokončno preneha dolgoletna ločitev. Nastaja enotna Slovenska prosvetna zveza. V prihodnosti se bodo združila tudi prosvetna društva, tam, kjer niso še združena. Če se bodo kje pojavile ovire, smo lahko prepričani, da bodo odstranjene. Da pa se bo to zgodilo, je potrebna skupna dobra volja. Mi o tej dobri volji ne dvomimo, saj smo iskreno prežeti z njo. Sedaj je treba iti naprej, skupno naprej. Mi verujemo, da nas bo pot, na katero danes stopamo, popeljala do cilja, po katerem vsi naši prosvetni delavci hrepenijo, to je

do dejanskega preporoda slovenske prosvetne dejavnosti in s tem tudi do vsestranske okrepitve boja za naše narodne pravice ter za lepšo prihodnost slovenske narodnostne skupnosti v naši deželi.»

Edvin Svab, tajnik Slovenske prosvetne zveze je v svojem govoru poudaril: «SPZ ni strankarsko opredeljena, je napredna, laična; ni katoliška prosveta nismo pa proti katoliški prosveti; smo ideološko usmerjeni na levo. Mislim, da je to potrebno jasno povedati, kajti večkrat govorimo, da smo za združitev tudi s katoliško prosveto. Ta predlog je padel na občnem zboru v Nabrežini, kjer smo dobili prvi uradni stik s Slovensko prosveto (t. j. katoliško. Op. uredn.), ki nam je poslala čestitke. Tudi tokrat smo jih povabili, a jih ni tukaj, kar nam je iskreno žal, saj si želimo skupnih prizadevanj in sodelovanja na takih področjih, kjer je to možno. Spomnimo se samo poslanice predsedniku Saragatu, ki smo jo skupno podpisali.»

Svoj govor je tov. Svab zaključil takole:

«Glede združevanja želim povedati le to, da je bilo potrebno veliko dobre volje, da je do tega prišlo. Ne zanikam, da ni bilo problemov, vendar smo jih z dobro voljo premostili, kajti moramo iti preko starih zamer. Če take zamere še obstajajo, smo vendarle dolžni gledati na današnjo mladino, ki takih zamer ne pozna in ne čuti. Apeliram na vse, da bi imeli razumevanje in potrpljenje, in čeprav, kot je dejal Kapelj, današnji občni zbor ni svečan, čutim svečanost, čeprav je tiha. Apeliram na vse, da bomo v vsakdanjem življenju, ko se bomo srečavali z dejanskimi problemi, začeli praktično čutiti danes potrjeno, a na terenu že doseženo enotnost. Vložimo torej vso dobro voljo za krepitve te enotnosti v korist naše prosvete in našega naroda.»

Novi odbor SPZ

Novi odbor enotne Slovenske prosvetne zveze je sestavljen takole:

Predsednik dr. Robert Hlavaty; podpredsednika Mirko Kapelj in Vid Primožič; tajnik Edvin Svab; namestnik tajnika Gorazd Vesel; blagajnik Klavdij Repič; gospodar Andrej Saksida; pevski zbori Silvan Križmančič in Ignacij Ota; dramski odsek Sergij Verč in Igor Tuta; šolski odsek Stanka Hrovatin, Antonija Čok in Edmund Košuta; prireditve in predavanja Saverij Rožič in Sandi Pertot; odsek za godbe Svetko Grgič; otroški in mladinski pevski zbori Dana Možina; knjižnice Marjan Pertot; tisk Filip Fischer; šport Franko Vitez in Jelko Petean; odborniki: Ubald Vrabec, Jože Jarc, Oskar Kjuder in Drago Pahor. Nadzorni odbor: Anton Gerlanc, Darko Svab in dr. Mirko Primožič. Razsodišče: Franc Gombač, Boris Race in Ivo Marinčič.

V veliki dvorani Kulturnega doma v Trstu je bila v nedeljo 11. junija zaključna prireditev gojenk baletnih tečajev prosvetnega društva «Barkovlje» in tržaškega dijaškega doma. Oba tečaja je vodil koreograf Adrijan Viles. Prireditve je zelo lepo uspela. Vsem nastopajočim, njihovem požrtvovalnemu voditelju in vsem tistim, ki so omogočili zelo posrečeno pobudo gre vse priznati.

Zaradi omejenega prostora objavljamo samo jedro gradiva. O vsebini diskusije bomo poročali tudi v naslednji številki.

Iz goriške pokrajine

O stališču socialistov

Goriški socialisti so se v zvezi z dogodki na Srednjem vzhodu «odlikovali» z nekritičnim stališčem, ki so ga zavzeli v korist Izraela... Vsakdan postaja bolj jasno, da je slednji napadalec arabskih narodov. S stališčem, ki ga je PSU zavzela, z izjavami, letaki in javnimi manifesti, se je postavila bolj na desno od same KD, ki je glede tega problema zavzela uravnovešeno pozicijo. Mar tovaršem socialistom ne pove nič dejstvo, da se z njihovim stališčem strinjajo samo liberalci in fašisti?

Sedaj, ko so prenehali boji, se postavlja vprašanje, kako zagotoviti narodom Srednjega vzhoda trajen mir, kar pa je nemogoče doseči ne da bi se izraelske čete umaknile na položaje, ki so jih imele pred vojnim spopadom in ne da bi se odpovedale prisvojenemu ozemlju, ki nedvomno pripada arabskim narodom.

Tako se tudi sedaj goriška PSU «odlikuje» glede tega problema. V nekem letaku, ki ga je PSU razširila v Gradiški v polemiki proti KPI, je najprej označila Arabce kot imperialiste, naciste in fašiste. Nato je zahtevala za Srednji vzhod tako ureditev, «ki bi upoštevala pravico vseh». To je predvsem megljena formula, ki lahko pride v poštev za vsakovrstno rabo. Vprašujemo tovariše socialiste: kaj pomeni «pravica» za Izrael? Mar je to pravica napadanja in zavzemanja ozemelj?

Mi komunisti smo za nedotakljivost meja, ki so bile začrtane po drugi svetovni vojni. Smo torej tudi za nedotakljivost meja Izraela in za njegovo pravico do obstoja, toda tudi za nedotakljivost meja arabskih držav. To je dosledno in odgovorno stališče. Ali se s tem strinjajo tovariši socialisti? Če je tako potem naj dajo jasne izjave.

Glede arabskega imperializma pa dogodki teh dni in izjave izraelskih prenapetežev jasno dokazuje, na kateri strani obstoja želja po uničenju drugih narodov.

Če so socialisti zavzeli preveč enostransko stališče mogoče pod pritiskom občutkov, kar je lahko razumljivo, lahko to še popravijo. Ne spametno pa je vztrajati pri napakah.

Odobritev načrta za avto cesto

Končno dobre vesti glede izgradnje avto ceste Villesse-Gorica-Ljubljana. ANAS je namreč odobrila načrt, ki ga je izdelal tržaški univerzitetni profesor Maternini za izgradnjo prvega dela te avto ceste. Predvideni stroški znašajo 2 milijardi lir, ki jih bo ustanova ANAS krila s skladom, ki je namenjen za izgradnjo vmesnih avtocestnih odsekov. Še pred nedavnim ANAS ni hotela začeti z deli dokler ne bi bilo zagotovljeno financiranje celotnega dela, ki znaša 3 milijarde in 200 milijonov lir. Tè ovire ni več, obstojajo pa druge nevarnosti.

Prvi odsek avto ceste je dolg 10,260 km in širok 16 m z dvema cestnima stezama, dvema nasipoma in centralno gredo. Pri Villesse, kjer bo zgrajen obvož, se bo odsek odcepil od avto ceste Benetke-Trst in se bo priključil pri Majnici v bližini Fare. Nevarno pa je, da se bo s tem prvim delom končalo tu in da se z izgradnjo ceste ne bo nadaljevalo do državne meje v Gorici, od koder bi nadaljevala do Ljubljane. To ne bi imelo nobenega smisla in bi bil ta denar praktično zavržen. Ta bojazen izhaja iz stališča, ki so jih zavzeli nekateri prvaki krščanske demokracije (npr.

deželni svetovalec Masutto). Zato je potrebno, da se vse demokratične sile borijo, da se prebivalstvu goriške pokrajine zagotovijo tiste koristi, ki jih upravičeno pričakuje.

Sovodnje: Vprašanje cest

Do konca tega meseca bo sovođenska občinska uprava pripravila načrt za asfaltiranje nekaterih cestnih odsekov občinskih cest. V ta seznam del pridejo v poštev: cesta od Cotičev do Devetakov na Vrhu, cesta od gostilne na Peči do mirenškega bloka in cesta na Peči do zadnjih hiš.

Celotni stroški bodo znašali okrog 30 milijonov, od katerih jih je 24 nakazala država in to z brezobrestnim posojilom. Ostale stroške bo krila sovođenska občina. Z deli se bo začelo brž, ko bo načrte odobrila rimska vlada.

Doberdob: Nastop gojencev glasbene šole

V soboto, 17. t.m. je bila v dvorani prosvetnega društva «Jezero» v Doberdobi zaključna produkcija šole Glasbene Matice. Nastopali so gojenci prvega letnika omenjene šole iz Doberdoba in Sovodenj. Občinstvo, ki je do zadnjega kotička napolnilo dvorano je z zanimanjem sledilo izvajanju gojencev, ki so v Doberdobi prvič nastopali pred domačo publiko.

Glasbena šola je tu začela delovati šole pred dobrim letom. S tem smo začeli tudi v Doberdobi kot po vsej Goriški odpravljati vrzel, ki je na tem področju obstojala že dobro desetletje. Upajmo, da bodo doberdobski gojenci šole Glasbene Matice še naprej vztrajali.

Zaključni produkciji glasbene šole sta prejšnji teden bili tudi v Gorici in Sovodnjah. Na vseh teh nastopih je gojence spremljal pri klavirju Aleksander Vodopivec, ki bo prihodnje leto poučeval glasbo na šoli Glasbene Matice na Goriškem.

S tržaškega ozemlja

"Zadeva" openskega tramvaja

Tržaški občinski svet je zopet razpravljal o vprašanju v zvezi z upravo openskega tramvaja. Komunistična skupina je predložila posebno resolucijo, ki zahteva imenovanje posebne svetovalske komisije, ki naj prouči celotno vprašanje. Skupine, ki sestavljajo levi center se ustanovitvi take komisije močno upirajo. Svojo trdovratnost opravičujejo z dejstvom, da se bo o poslovanju uprave openskega tramvaja izreklo sodišče, saj je občinski tajnik zadevo že predal sodišču.

Svetovalec Calabria je na seji občinskega sveta rekel, da izjave, ki jih je svojčas dal odbornik Va-

scotto niso odpravile sumničenja, da nekaj ni v redu. Vprašal je: «Zakaj je nadzorni odbor imenoval posebnega funkcionarja, da je izvedel preiskavo nad upraviteljem openskega tramvaja? Zakaj se je občinski tajnik v imenu občine obrnil na sodne oblasti? Ta vprašanja kažejo, da ni vse tako jasno in čisto pri upravljanju openskega tramvaja. Zakaj se torej noče sprejeti preiskovalna komisija? Večina sama ni prizadeti funkcionarji bi morali zahtevati takšno komisijo, da bi dokazali, da imajo čiste roke in da nimajo tudi ničesar prikriti.»

Za varnost na cesti v Trebčah

Občinski svetovalec KPI, tovariš Lucjan Padovan je naslovil tržaškemu županu vprašanje, v katerem pravi, da je že 29. marca preteklega leta vprašal pristojnega odbornika, naj odredi, kar je potrebno za postavitev opozorilnih znamenj na občinski cesti, ki povezuje Trebče z državno cesto. Prvo znamenje naj bi bilo postavljeno med hišami št. 6-7-8, drugo ob hišah št. 9-14, tretje pa nasproti hiši št. 23. Omenjena cesta se namreč ob začetku vasi razcepi na tri smeri. Kdor ne pozna kraja in pride v vas z državne ceste, se znajde na vseh treh krajih na glavni prometni žili, ki teče skozi vas, in se tega ne zaveda, kajti, zlasti na prvem in drugem kraju, ne vidi pred seboj in se ne zaveda križišč ter da so ob cestah omenjene hiše.

Svetovalec Padovan pravi dalje v svoji vlogi: «10. maja 1966 sem prejel odgovor, v katerem je bila priznana nujnost, da se čimprej sprejmejo primerni ukrepi. Medtem pa je minilo več kot leto dni in ni bilo nič storjenega, a zgodilo so se nove nesreče. Zato želim vedeti, ali namerava občina ukreniti vse potrebno, da se te hude nevarnosti odstranijo.»

Nadaljevanje

Ne bomo čakali

v takem primeru. Drugače pa je jasno, da osrednja vlada lahko kadar koli prezre razsodbo ustavnega sodišča, ne da bi se kar koli hujšega zgodilo, ker razsodbe v Italiji ne veljajo kot pravne določbe, pač pa le kot interpretacija pravnih določb.

Neka druga ugotovitev pa izhaja iz dejstva, da je konkreten primer izobraževanja in strokovnega usposabljanja slovenskih kmetov vključen v resor kmetijstva. Resor kmetijstva pa je v popolni kompetenci dežele brez omejitev in ob spoštovanju ustave, osnovnih principov pravne ureditve osnovnih zakonov države in mednarodnih obveznosti. Z zanikanjem, da bi imela dežela kompetenco po tem vprašanju, se postavljata na kocko dve zelo jasni pravni določbi: primarna kompetenca dežele v kmetijstvu in spoštovanje ustave ter mednarodnih obveznosti. Osrednja vlada krši s svojim negativnim stališčem o kompetenci dežele po nekaterih narodnomanjšinskih vprašanjih ustavo, posebni statut in mednarodne obveznosti, ki izhajajo iz mirovne po-

Kriški teden

P. d. VESNA in P. d. A. SIRK

vljudno vabita na prireditve, ki bo v Križu od 25. 6. do 2. 7. 1967.

SPORED

25. 6. — V Prosvetnem domu «A. Sirk» ob 11. uri otvoritev razstave slikarja Alberta Sirk-ka ob 20-letnici njegove smrti in fotografske ter etnografske razstave o starem Križu.

Ogled razstave: ob delavnih od 17. do 20. ure; ob nedeljah od 10. do 13. in od 17. do 20. 28. 6. — Na razstavi domačih vin ob 21. uri nastop dramske skupine P.d. Vesna z enodejanko «V kriški osmici».

29. 6. — Na razstavi domačih vin od 15.30 koncert kriške godbe na pihala; ob 17. nastop «Veselih rudarjev» D.P.D. Svoboda II. iz Trbovelj s peštrim sporedom domače glasbe in petjem. Spored je povezan s prijetnim humorjem. Ob 19. uri nastop domačega pevskega zbora «Vesna».

2. 7. — V Ljudskem domu prireditve za 40-letnico razpusta prosvetnega društva «Vesna» po fašizmu.

Sodelujejo: domača godba na pihala, moški pevski zbor «Vesna», dramska skupina P. d. «Prosek-Kontovel» z igro «Županova micka».

Začetek ob 20.30

Pismo uredništvu

Prejeli smo in objavljamo:

«Spoštovani urednik! Rad bi se obrnil s tvojih stolpcev — ako dovoliš — do tistih slovenskih tovarišev, ki so pristaši Združene socialistične stranke PSU, da jih javno vprašam za mnenje o hudi krizi na Srednjem vzhodu, ki je tako globoko presunila in zaskrblja (kajti nevarnost ni še mimo!) narode.»

Odločno stališče evropskih socialističnih držav, sestanek v Moskvi ob sodelovanju Jugoslavije (ki je podpisala skupno izjavo), energičen nastop tovariša Tita, so naleteli med nami na širok in pozitiven odziv. Res lahko rečemo, da so bile te novice, ki jih je obširno prinašal «Primorski dnevnik» jedro mnenj; in med Slovenci sem opazil široko enoilsje glede zgoraj navedenih stališč, t.j. obsodba za izraelski napad in zahteva, naj se čete gen. Dayana vrnejo na prejšnje položaje.

Pravo ogorčenje pa je izzvalo stališče voditeljev PSU in še posebno «Avanti!». Glasilo PSU je v protikomunistični mrzlci in v podporo politike izraelskih reakcionarnih vlad-

nih prvakov izrazilo pravcato jezo do voditeljev socialistične Jugoslavije zaradi zavzetih stališč. Najprej je «Avanti!» podtikal jugoslovanskim voditeljem namen opustiti tradicionalno politiko nevezanosti češ, da so obsodili Izrael kot napadalca. Drugič pa je «Avanti!» obdolžil stalizma tiskovno agencijo «Tanjug», ker je grajala filoimperialistično stališče vodstva PSU.

Mislim, da člani PSU ne morejo sprejeti ta nesmiselna stališča, hkrati pa ugotavljam, da ni nihče še opozoril socialdemokratske voditelje na stvarnost in spoštovanje socializma. Kaj mislijo slovenski tovariši, ki so pristopili k PSU? Se strinjajo s tistimi, ki brez sramu klevetajo voditelje in ustanove socialistične Jugoslavije?

Res bi bilo zelo žalostno, v protislovju z dejstvi, stališči in prepričanju večine Slovencev, tu in onstran meje, bodisi tistih, ki so v vrstah levčarskih strank in v množičnih organizacijah (kot je npr. Socialistična zveza delovnega ljudstva), bodisi, v splošnem, tistih, ki jih lažna propaganda ni zaslepila. (Sledi podpis)

godbe, listine OZN o človeških pravicah in londonskega memoranduma. Poleg tega pa krati deželni en del avtonomije v resolju kmetijstva.

Na podlagi gornjih ugotovitev je jasno, da bi bila lahko vladna večina v deželnem svetu, če bi bila hotela, sprejela predlog in zahtevo komunistov, da se člen 11. zakona o ustanovi za razvoj kmetijstva izglasuje v prvotni obliki, ki je predvidevala strokovno izobraževanje in usposabljanje slovenskih kmetov v materinščini. Imela bi veliko argumentov, da bi se zoperstavila osrednji vladi in, če bi do tega prišlo, tudi ustavnemu sodišču. Deželna vlada levega centra očitno je kaj rada sprejela diktat Rima, ker ima prav tako kot Rim negativno stališče do Slovencev. Slovenci si morajo torej biti svesti tega dejstva, ker ne gre več za igračkanje s «politikom», pač pa za slovenski narodni obstoj v naši deželi. Za ta narodni obstoj pa ne delajo prav nič konstruktivno tisti, ki si mislijo, da je rešitev v pridružitvi k silam, ki imajo «platno in škarje» v svojih rokah, saj je dokazano, da prav te nočejo Slovencev nič dati razen nekaj drobtin, ki zadovoljujejo navivče. Če hočemo nekaj doseči, moramo biti enotni in nastopati enotno, saj je levi center dokazal, da je imel namen razbiti to enotnost, ki se je pred njimi tolikokrat skovala. Objektivno, je res levi center prisel Slovencev izboljšanje položaja? Ali pa bomo morali čakati 20-30 let, kot je rekel odv. Ginaldi, demokristjan, v deželnem svetu in potrpežljivo čakati, da se bodo v Rimu in v Trstu spomnili, da še vedno čakamo na uresničenje ustave in statuta?

Solidarnost

predsednika bolgarske vlade Zivko Zivkov; prvi tajnik Madžarske socialistične delavske partije Janos Kadar, namestnik predsednika madžarske vlade Jone Fock; prvi tajnik Enotne socialistične partije Demokratične republike Nemčije Walter Ulbricht, predsednik vlade Demokratične republike Nemčije Willy Stoph; prvi tajnik Združene delavske partije Poljske Wladislav Gomułka, predsednik poljske vlade Josef Cyrankiewicz; gen. tajnik komunistične partije Sovjetske zveze Leonid Brežnev predsednik sovjetske vlade Aleksej Kosigin in predsednik Vrhovnega sovjeta ZSSR Nikolaj Podgorni; prvi tajnik CK KP Češkoslovaške in predsednik republike Antonin Novotny, predsednik češkoslovaške vlade Josef Lenart; predsednik Zveze komunistov Jugoslavije in predsednik SFR Jugoslavije Josip Broz-Tito, član predsedstva CK Zveze komunistov Jugoslavije Vladimir Popović.

DELO
glasilo KPI za slovensko narodno manjšino
List izhaja dvakrat na mesec
Celoletna naročnina 1000 lir
Direktor Marija Bernetič
Odgovorni urednik Anton Mirko Kapelj
Uredništvo in uprava: Trst - Ul. Capitolina 3 - Telef. 44-046; 44-047
Tisk: Tip. Riva - Trst - Ul. Torrebiana 12

Zreb bo določil nagradenca med tistimi, ki se bodo za časa tržaškega velesajma od 21. 6. do 5. 7. naročili na: SODOBNO ILUSTRIRANO ENCIKLOPEDIJO ali ILUSTRIRANO ENCIKLOPEDIJO ŽIVALI Nagrada: SLOVENSKO SLIKARSTVO
Tržaška knjigarna
Trst - Ul. sv. Frančiška 20 - Telefon 61-792